

Agnieszka Stanimir

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ANALIZA OPINII EUROPEJCZYKÓW DOTYCZĄCYCH ZMIAN SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH W UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Celem artykułu jest wskazanie z wykorzystaniem analizy korespondencji najważniejszych cech opisujących stosunek Europejczyków do zachodzących zmian społeczno-ekonomicznych. W badaniu uwzględniono dane pochodzące ze Standardowych Eurobarometrów z lat 2004-2010. Dane dotyczą postrzegania zarówno sytuacji osobistej, jak i sytuacji kraju pod kątem finansowym, rynku pracy, oceny rządu oraz Unii Europejskiej. W badaniu wykorzystano opinie respondentów z 29 krajów (27 członkowskich i 2 kandydujących).

Słowa kluczowe: zmiany społeczno-ekonomiczne, opinie Europejczyków, Eurobarometr, analiza korespondencji.

1. Wstęp

Unia Europejska powstała w celu umacniania integracji krajów Europy pod kątem nie tylko politycznym, ale w głównej mierze gospodarczym i społecznym. Od jej uchwalenia w 1993 r. stale powiększana jest liczba państw członkowskich. Przyjęcie w szeregi Unii Europejskiej jest możliwe dopiero po spełnieniu wielu kryteriów gospodarczych. Również obywatele krajów kandydujących muszą opowiedzieć się za przyjęciem do Unii Europejskiej.

Należy jednak pamiętać, że przynależność do Unii Europejskiej nie jest tożsama z trafieniem pod ochronę gospodarczą, polityczną czy społeczną. Niezbędne jest dalsze dążenie do osiągnięcia przez kraj członkowski dobrych wyników na różnych płaszczyznach przez zapewnienie co najmniej stabilności ekonomicznej i społecznej. Szczegółowe cele stworzenia Unii Europejskiej zawarto w Traktacie z Maastricht (Traktat o Unii Europejskiej) z 7 lutego 1992 r. [Internet 2]. Celami tymi są m.in.: popieranie rozwoju ekonomicznego i społecznego, wzmacnianie spójności gospodarczej i społecznej, ustanowienie unii ekonomicznej i walutowej, realizacja wspólnej (dla wszystkich krajów członkowskich) polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.

Unię Europejską ustanowiło 12 krajów, w 1995 r. dołączyły do niej Austria, Finlandia i Szwecja. W roku 2007 nastąpiło rozszerzenie o kolejnych 10 krajów, w tym o Polskę. Ostatnie rozszerzenie Unii miało miejsce w 2007 r.

Istnienie Unii Europejskiej można oceniać ze względu na wiele czynników rejestrowanych statystyk ekonomicznych. Powstaje jednak pytanie, jak obywatele krajów członkowskich i kandydujących oceniają Unię Europejską ze względu na najważniejsze dla nich kryteria ekonomiczne, czy przeczuwają zbliżające się kryzysy gospodarcze. Celem artykułu jest wskazanie najbardziej charakterystycznych ocen przyznawanych przez Europejczyków różnym czynnikom gospodarczym. Dane, na podstawie których przeprowadzono analizę, pochodzą z badań sektora Komisji Europejskiej odpowiedzialnego za badanie opinii publicznej. Wykorzystano dane zebrane w Standardowym Eurobarometrze (nr 62/2004, 68/2007, 70/2008, 74/2010)¹. Standardowy Eurobarometr jest prowadzony w formie wywiadu bezpośredniego wśród osób w wieku 15 lat i więcej. W każdym państwie Unii Europejskiej oraz w krajach kandydujących: Turcji, Chorwacji, byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii i na Islandii, a także na terytorium Cypru Północnego wybierana jest reprezentatywna próba. Badanie to jest prowadzone cyklicznie co sześć miesięcy od 1973 r.

Do osiągnięcia celu przedstawionego powyżej wykorzystano analizę korespondencji łączonych tablic kontyngencji².

Z raportów Standardowego Eurobarometru wybrano edycje jesienne z 2004 r. (po rozszerzeniu UE o 10 krajów), 2007 r. (przed kryzysem finansowym w 2008 r.), 2008 r. (badanie przeprowadzono w kilka miesięcy po wybuchu kryzysu finansowego), 2010 r. (przed kryzysem greckim w 2011 r.). Zanalizowano opinie Europejczyków dotyczące:

- zadowolenia z życia (ZM1_T – zadowolony, ZM1_N – niezadowolony);
- sytuacji ekonomicznej w kraju w ciągu następnych dwunastu miesięcy (ZM2_L – będzie lepiej, ZM2_G – będzie gorzej, ZM2_TS – będzie tak samo);
- sytuacji finansowej gospodarstwa domowego w ciągu następnych dwunastu miesięcy (ZM2_L – będzie lepiej, ZM2_G – będzie gorzej, ZM2_TS – będzie tak samo);
- zatrudnienia w kraju w ciągu następnych dwunastu miesięcy (ZM4_L – będzie lepiej, ZM4_G – będzie gorzej, ZM4_TS – będzie tak samo);
- osobistej sytuacji zawodowej w ciągu następnych dwunastu miesięcy (ZM5_L – będzie lepiej, ZM5_G – będzie gorzej, ZM5_TS – będzie tak samo);
- zaufania wobec rządu (ZM6_T – mam zaufanie, ZM6_N – nie mam zaufania, ZM6_NW – nie wiem);
- zaufania wobec Unii Europejskiej (ZM7_T – mam zaufanie, ZM7_N – nie mam zaufania, ZM7_NW – nie wiem);
- stabilności ekonomicznej kraju jako członka Unii Europejskiej (lub jeśli będzie członkiem UE – w państwach kandydujących) (ZM8_T – kraj jest bardziej stabilny ekonomicznie, ZM8_N – kraj jest mniej stabilny ekonomicznie, ZM7_NW – nie wiem);

¹ Pełne teksty raportów oraz załączników dostępne są na stronie [Internet 1].

² Metodologie analizy korespondencji można znaleźć w pracy autorki [Stanimir 2005].

- sposobu działania Unii Europejskiej (ZM9_T – wiem, jak działa, ZM9_N – nie wiem, jak działa, ZM7_NW – nie mam zdania);
- najważniejszych problemów stojących przed krajem (ZM10_SE – sytuacja ekonomiczna, ZM9_INFL. – inflacja, ZM7_BEZROB. – bezrobocie).

Dla zmiennej pierwszej sprawdzano również, czy istnieją osoby, które nie wiedzą, czy są zadowolone czy niezadowolone z życia, jakie prowadzą. Jednak w każdym z analizowanych okresów odsetek tych osób był bardzo niski i z tego powodu pominięto w dalszej analizie te odpowiedzi.

2. Określenie kierunku zmian zachodzących w opiniach obywateli wybranych krajów europejskich

Na rysunkach od 1.1 do 1.10 zaprezentowano wielkość i kierunek zmiany w ocenach Europejczyków. Porównano opinie dotyczące 10 wybranych zmiennych zarejestrowane w Standardowym Eurobarometrze jesienią 2004 i 2010 r.

Największy spadek zadowolenia z prowadzonego życia w 2010 r. w porównaniu z rokiem 2004 zaobserwowano w Grecji, Portugalii, Hiszpanii i Irlandii (rys. 1.1), czyli w krajach, których rządy w połowie 2011 r. zgłaszały największe problemy finansowe i gospodarcze. W krajach tych obserwuje się jednocześnie największe wzrosty niezadowolenia z życia. Polska należy do grupy krajów (tak jak np. Słowacja, Niemcy, Bułgaria), w których zadowolenie obywateli z prowadzonego życia w 2010 r. wzrosło w porównaniu z rokiem 2004.

Opinia na temat sytuacji ekonomicznej krajów (rys. 1.2) jest bardzo zróżnicowana wśród Europejczyków. Najmniej optymistycznie w porównaniu z 2004 r. oceniają sytuację w 2010 r. mieszkańcy Rumunii, Irlandczycy oraz Litwini, a najlepiej Szwedzi, Duńczycy oraz Niemcy. W Irlandii odnotowano w 2010 r. w porównaniu z rokiem 2004 największy przyrost opinii o pogorszeniu sytuacji ekonomicznej tego kraju w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Polacy należą do grupy uważającej, że w najbliższej przyszłości sytuacja ekonomiczna naszego kraju nie zmieni się. Opinia ta była podobna zarówno w 2004 r., jak i w 2010 r.

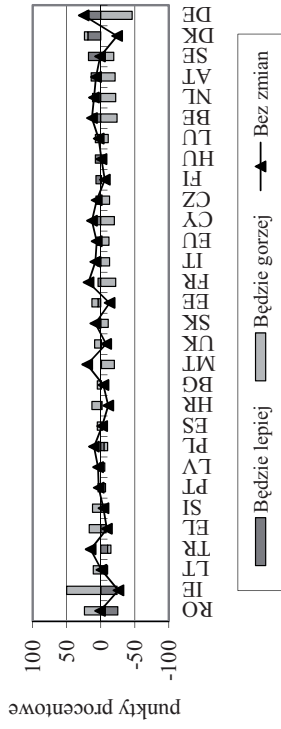
Coraz mniej Irlandczyków, Rumunów i Greków uważa, że ich osobista sytuacja finansowa (rys. 1.3) będzie w przyszłości lepsza (wzrasta liczba osób wskazujących na pogorszenie się tej sytuacji). Inaczej swoją przyszłą sytuację finansową w 2010 r. w porównaniu z 2004 r. ocenili Polacy, Czesi, Finowie i Niemcy. Należy jednak zauważyć, że państw, których mieszkańcy uważają, że w najbliższych 12 miesiącach ich osobista sytuacja finansowa się polepszy, było w 2010 r. o wiele mniej niż w roku 2004.

Pod względem oceny własnego kraju pod kątem zmiany sytuacji w zatrudnieniu (rys. 1.4) najlepszą opinię odnotowano w 2010 r. w porównaniu z rokiem 2004 w Belgii, Holandii, Finlandii, Austrii, Szwecji, Niemczech. Jednocześnie w tych krajach spadła liczba zwolenników stwierdzenia, że sytuacja w zatrudnieniu w ich kraju się pogorszy. W Irlandii, Rumunii, Turcji, Grecji, na Litwie w 2010 r. odnotowano

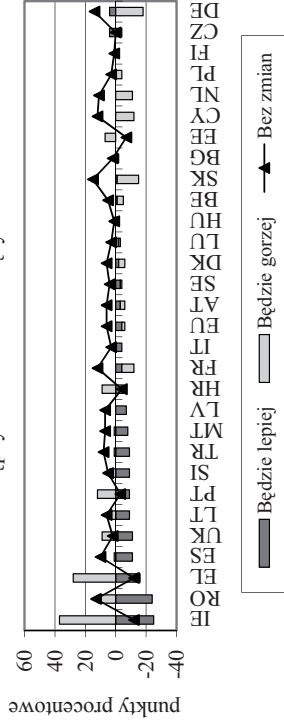
1. Zadowolenia z życia

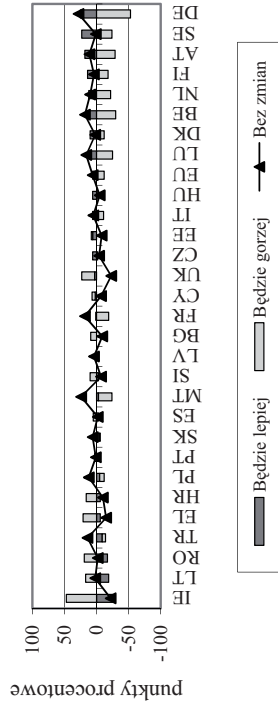
2. Odczucia dotyczące sytuacji ekonomicznej w kraju w ciągu następnych dwunastu miesięcy

3. Odczucia dotyczące osobistej sytuacji finansowej w ciągu następnych dwunastu miesięcy

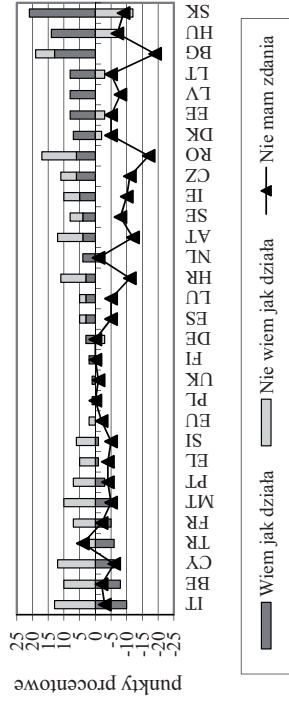

4. Odczucia dotyczące zatrudnienia w kraju w ciągu następnych dwunastu miesięcy

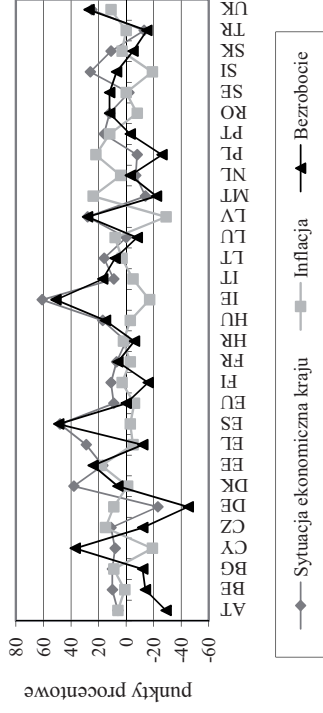

9. Wiem, jak działa Unia Europejska

10. Najważniejszych problemów stojących przed krajem

Na wykresach przyjęto następujące oznaczenia krajów: Austria – AT, Belgia – BE, Bułgaria – BG, Chorwacja – HR, Cypr – CY, Czechy – CZ, Dania – DK, Estonia – EE, Finlandia – FI, Francja – FR, Grecja – EL, Hiszpania – ES, Holandia – NL, Irlandia – IE, Litwa – LT, Luksemburg – LU, Łotwa – LV, Malta – MT, Niemcy – DE, Polska – PL, Portugalia – PT, Rumunia – RU, Słowacja – SK, Słowenia – SI, Szwecja – SE, Turcja – TR, Węgry – HU, Wielka Brytania – UK, Włochy – IT, Unia Europejska – EU.

Rys. 1.1-1.10. Zmiany od 2004 do 2010 r. (w punktach procentowych) opinii mieszkańców 29 krajów odnośnie do wybranych zmiennych ekonomicznych opisujących sytuację gospodarstw domowych i krajów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Standardowych Eurobarometrów nr 62/2004 oraz 74/2010.

mniej pozytywnych opinii o przyszłej sytuacji na rynku pracy przy jednoczesnym wzroście liczby negatywnych opinii w tej kwestii.

W 2010 r. w porównaniu z rokiem 2004 coraz mniej Irlandczyków, Greków, Rumunów, Anglików i Włochów uważało, że ich osobista sytuacja zawodowa w przyszłości będzie lepsza, natomiast coraz więcej z nich uważało, że sytuacja ta się pogorszy. Polacy wraz z Finami, Niemcami, Holendrami i Szwedami uważali, że ich sytuacja zawodowa w następnych 12 miesiącach będzie ulegała poprawie (w porównaniu z 2004 r. w 2010 r. tych osób było więcej).

Będąc członkiem Unii Europejskiej lub kandydując do tego grona, kraj powinien się zastanowić nad tym, czy obywatele mają zaufanie do swoich rządów oraz czy mają zaufanie do Unii Europejskiej. Jedynie w ośmiu krajach zaufanie do rządów w 2010 r. wzrosło w porównaniu z 2004 r. (Szwecja, Polska, Słowacja, Holandia, Węgry, Estonia, Bułgaria, Austria). Największy spadek zaufania do rządu w porównaniu z 2004 r. odnotowano w Turcji, Hiszpanii, Grecji, Irlandii, Rumunii (rys. 1.6). Bardzo podobnie wygląda opinii dotycząca zaufania do Unii Europejskiej (rys. 1.7). W 2010 r. w porównaniu z rokiem 2004 w 9 krajach odnotowano wzrost poparcia dla UE: Szwecja, Słowacja, Dania, Polska, Estonia, Bułgaria, Finlandia, Holandia, Luksemburg). Największy spadek poparcia dla Unii Europejskiej odnotowano w tych samych krajach, w których nastąpił spadek zaufania dla rządu.

W badaniu Standardowego Eurobarometru z 2008 r.³ w Rumunii, Bułgarii, Irlandii na Łotwie i Litwie odnotowano mniejsze niż w 2004 r. poparcie dla stwierdzenia, że wraz z członkostwem w Unii Europejskiej wzrasta stabilność ekonomiczna. Jednocześnie wzrosła liczba sceptyków wzrostu stabilności ekonomicznej krajów członkowskich. Przeciwną sytuację zaobserwowano w Niemczech, Polsce, Czechach, Słowacji, Szwecji, Finlandii i Holandii (rys. 1.8).

Przyrost liczby osób (od 2004 r. do 2010 r.), które deklarują znajomość sposobu, w jaki działa Unia Europejska, odnotowano w większości analizowanych krajów. Należy jednak zauważyć, że w kilku z tych krajów nastąpił również wzrost liczby osób deklarujących nieznaną sposobu funkcjonowania Unii Europejskiej. We Włoszech, Belgii, Francji, Portugalii, Turcji, na Cyprze i Malcie mieszkańcy deklarują coraz mniejszą znajomość sposobu działania Unii Europejskiej (rys. 1.9).

Według opinii Irlandczyków, Estończyków, Duńczyków i Greków, od 2004 r. do 2010 r. coraz większym problemem stojącym przed krajem jest jego sytuacja ekonomiczna. W Danii, Holandii, Polsce, Turcji i na Malcie według opinii publicznej sytuacja ekonomiczna kraju jest coraz mniej istotnym problemem. Wzrost inflacji jest na Malcie, w Polsce, Estonii, Czechach i Portugalii coraz większym problemem (w 2010 r. w porównaniu z rokiem 2004). Przeciwnie dzieje się na Cyprze, Łotwie, w Słowenii i w Irlandii. Bezrobocie jest coraz większym problemem (od 2004 r. do

---

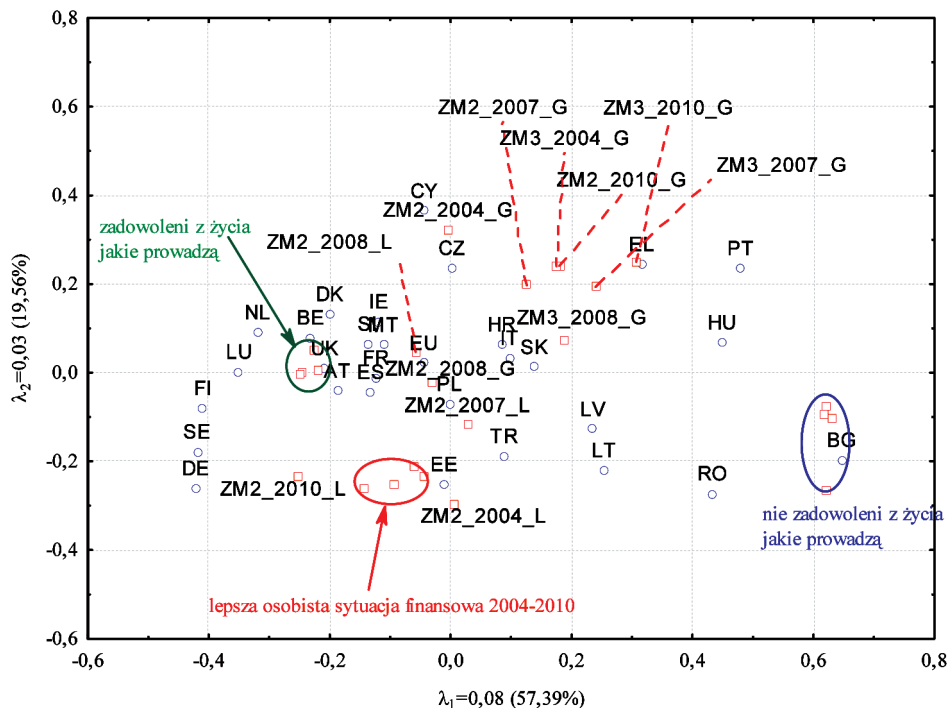
³ W latach 2007 oraz 2010 nie zamieszczono w Standardowych Eurobarometrach pytań dotyczących poprawy stabilności ekonomicznej krajów członkowskich Unii Europejskiej. Tego pytania nie zadano również w 2008 r. obywatelom Turcji i Chorwacji.

2010 r.) w opinii Irlandczyków, Hiszpanów, Cypryjczyków, Estończyków, Łotyszy czy Anglików. W Polsce, jak również w Niemczech, Austrii i na Malcie problem ten jest coraz mniej istotny (rys. 1.10).

3. Ocena osobistej i krajowej sytuacji ekonomicznej

Poniższe analizy są prowadzone w celu wskazania, które z wymienionych zmiennych w analizowanych latach są najbardziej charakterystyczne dla wybranych krajów.

Ocena własnego sposobu życia przeprowadzona przez mieszkańców 29 krajów wraz z oceną osobistej sytuacji finansowej i gospodarczej kraju (ZM1-ZM3) pozwoliła na stwierdzenie, czy ich oceny życia jako całości i ich finansów, od 2004 r. do 2010 r., są różne czy też nie. W tym celu wykonano analizę korespondencji, a wynik zaprezentowano na rys. 2.

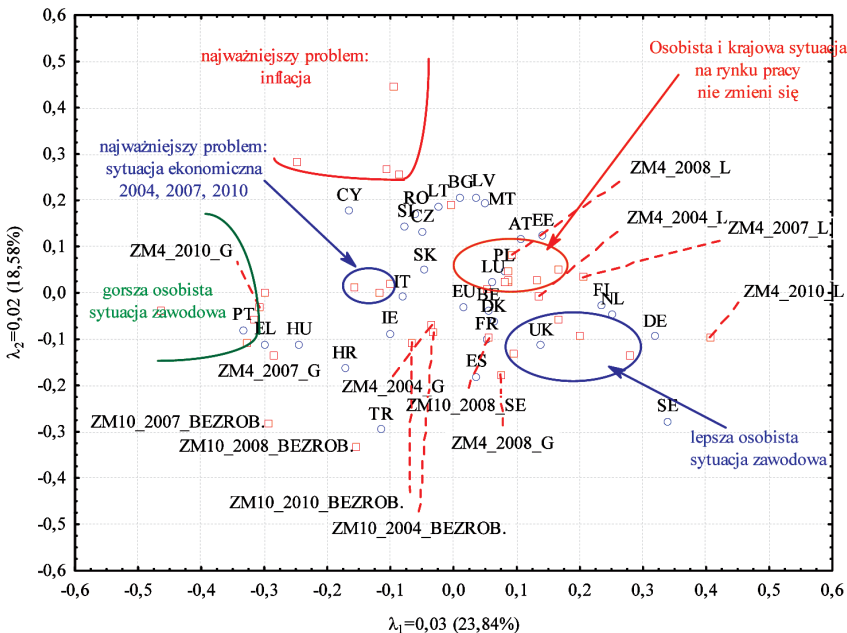

Rys. 2. Ocena własnego sposobu życia, sytuacji gospodarczej kraju i osobistej sytuacji finansowej (ZM1-ZM3) w latach 2004, 2007, 2008 oraz 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Standardowych Eurobarometrów nr 62/2004, 70/2007, 72/2008 oraz 74/2010.

Pierwsza wzięta pod uwagę w tej analizie zmienna to zadowolenie z życia. Na rysunku 2 punkty obrazujące zadowolenie z prowadzonego życia w kolejnych latach są położone blisko siebie i we wszystkich kolejnych latach najlepiej charakteryzują Anglików, Belgów, Duńczyków, Holendrów, Austriaków oraz mieszkańców Luksemburga. Punkty obrazujące polepszenie sytuacji finansowej gospodarstwa domowego w kolejnych latach również stanowią zwartą grupę i są najbardziej charakterystyczne dla Estończyków. Polacy w 2007 r. ocenili, że sytuacja gospodarcza Polski ulegnie poprawie w kolejnych 12 miesiącach. Jednak w 2008 r. dla mieszkańców naszego kraju najbardziej charakterystyczna jest opinia, że w ciągu 12 kolejnych miesięcy sytuacja ta się pogorszy. Niezadowolenie z prowadzonego życia jest we wszystkich kolejnych latach najbardziej charakterystyczne dla Bułgarów. Punkty obrazujące pogorszenie osobistej sytuacji zarówno finansowej, jak i gospodarczej kraju są położone w prawej górnej ćwiartce wykresu i są to punkty odpowiadające opiniom Chorwatów, Włochów, Słowaków (szczególnie zmienna 3 w 2008 r.), Cypryjczyków, Czechów (głównie zmienna 2 w 2004 r.). Na uwagę zasługuje również położenie w tym samym miejscu wykresu punktów obrazujących opinię wydaną przez Greków w 2010 r. o pogorszeniu w ciągu najbliższych 12 miesięcy ich prywatnej sytuacji finansowej.

Rys. 3. Oczekiwania wobec krajowej i osobistej sytuacji zatrudnienia oraz ocena najważniejszych problemów kraju (ZM4, ZM5, ZM 10) w latach 2004, 2007, 2008 oraz 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Standardowych Eurobarometrów nr 62/2004, 70/2007, 72/2008 oraz 74/2010.

Kolejna przeprowadzona analiza dotyczy oczekiwań wobec krajowej i osobistej sytuacji na rynku pracy oraz najważniejszych problemów stojących przed krajem. Wyniki otrzymane po przeprowadzeniu analizy korespondencji zamieszczono na rys. 3.

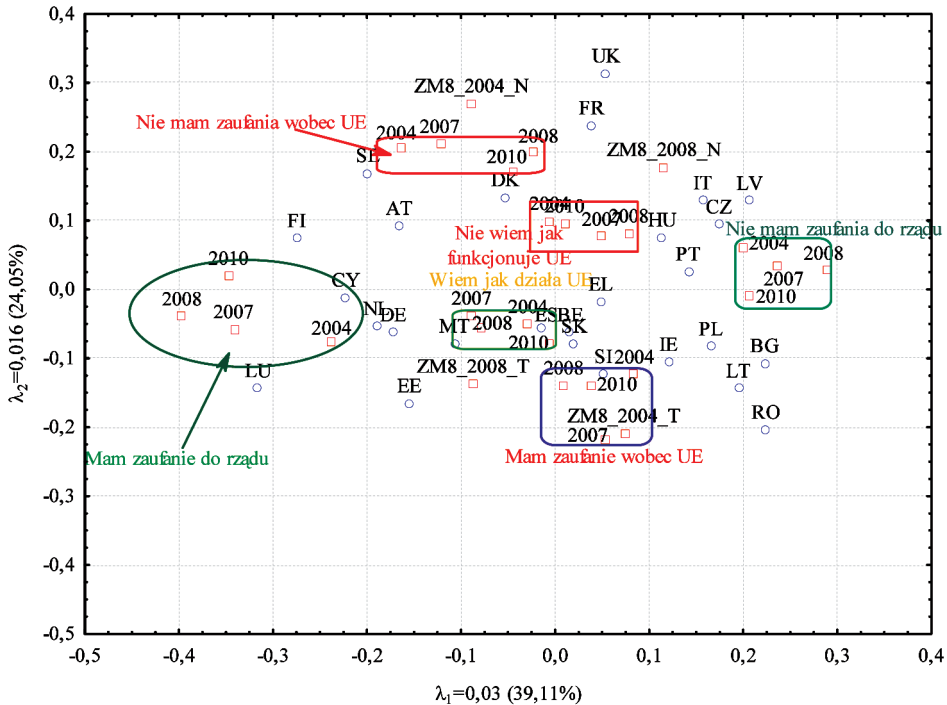
Analizując rozrzut punktów na rys. 3, można zauważyć, że punkty obrazujące lepszą lub stabilną sytuację zatrudnienia, zarówno w postrzeganiu przez pryzmat własnego gospodarstwa domowego, jak i dla całego kraju, są położone po prawej stronie wykresu. Natomiast opinie o pogarszaniu się sytuacji na rynku pracy są położone po stronie lewej wraz z punktami obrazującymi najważniejsze problemy gospodarcze. Opinia o poprawie osobistej sytuacji zawodowej w przyszłości jest charakterystyczna dla Anglików, Finów, Holendrów, Duńczyków. Ci ostatni również wskazywali w 2010 r., że sytuacja zatrudnienia w Danii także ulegnie poprawie (podobnie uważali Holendrzy i Finowie w 2007 r.). Według opinii Estończyków, Austriaków, Polaków, Luksemburczyków, Belgów, Duńczyków, zarówno ich osobista, jak i krajowa sytuacja zatrudnienia nie zmieni się w przyszłości. Taka opinia jest dla nich charakterystyczna w każdym z analizowanych momentów. Dla Francuzów wśród wszystkich branych w tej analizie pod uwagę zmiennych najbardziej charakterystyczne jest wskazanie w 2008 r. jako najważniejszego problemu sytuacji ekonomicznej, a w 2004 r. i 2010 r. – bezrobocia. Dla Włochów wśród analizowanych zmiennych najważniejszym problemem była sytuacja ekonomiczna kraju w 2004 r., 2007 r. oraz 2010 r. Cechą wyróżniającą Cypryjczyków, Rumunów, Słowenów, Czechów, Litwinów, Bułgarów, Łotyszy i Maltańczyków jest wskazanie inflacji jako najważniejszego problemu ich krajów. Przewidywanie stale pogarszającej się osobistej sytuacji zatrudnienia jest charakterystyczne dla Portugalczyków, Greków oraz Węgrów. Przewidywali oni również złą sytuację na krajowym rynku pracy w 2007 r. i 2010 r.

4. Ocena zaufania do rządu i Unii Europejskiej

W tej części pracy przedstawione będą wyniki analizy przeprowadzonej na podstawie zmiennych określających zaufanie do rządu i Unii Europejskiej (zmiennie 6, 7) oraz oceny stabilności ekonomicznej kraju (zmienna 8) i wiedzy o sposobie funkcjonowania Unii (zmienna 9).

Na rysunku 4 punkty obrazujące lata wystąpień kategorii poszczególnych zmiennych są położone blisko siebie, co wskazuje na niewielkie zróżnicowanie tych kategorii w opiniach respondentów w miarę upływu czasu. Brak zaufania wobec UE w 2004 r. charakteryzuje Szwedów, a w 2010 r. Duńczyków. Wielu Duńczyków źle ocenia swą wiedzę na temat funkcjonowania UE (szczególnie w 2004 i 2010 r.)

Opinie Polaków odpowiadają zaufaniu wobec UE, ale braku zaufania wobec rządu. Jak zaprezentowano na rys. 1.6, w 2010 r. w porównaniu z rokiem 2004 nastąpił jednak wzrost zaufania wobec rządu, niemniej w dalszym ciągu Polska należy do grupy krajów, w których zaufanie to jest bardzo niskie. Oprócz Polaków brak

Rys. 4. Opinia dotycząca zaufania do rządu (ZM6), Unii Europejskiej (ZM7), stabilności ekonomicznej kraju jako państwa członkowskiego UE (ZM8) oraz znajomości funkcjonowania UE (ZM9) w latach 2004, 2007, 2008 oraz 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Standardowych Eurobarometrów nr 62/2004,70/2007, 72/2008 oraz 74/2010.

zaufania do rządu jest charakterystyczny (2004 r.) dla Portugalczków, Łotyszy i Czechów. Największe zaufanie wobec rządu mają Luksemburczycy (2004, 2007 r.), Cypryjczycy, Holendrzy, Duńczycy (2004 r.) i Finowie (2010 r.).

Dla Słowenów najbardziej charakterystyczne jest zaufanie wobec Unii Europejskiej (2004, 2008, 2010 r.).

Opinią najbardziej charakterystyczną dla Estończyków jest uzyskanie stabilności ekonomicznej kraju jako państwa członkowskiego UE. Natomiast Włosi i Francuzi najczęściej zgłaszają przeciwną opinię w tej kwestii.

Punkty obrazujące opinie Bułgarów, Litwinów i Rumunów są położone między punktami obrazującymi zaufanie do Unii Europejskiej i brak zaufania wobec własnego rządu. Przeciwna sytuacja występuje w opiniach Austriaków – popierają swój rząd, ale nie popierają Unii Europejskiej.

5. Podsumowanie

Zaprezentowane analizy umożliwiają przeprowadzenie oceny opinii Europejczyków pod różnym kątem: sprawdzenie kierunku zmian zachodzących w wybranych krajach w ocenie ich mieszkańców lub znajdując zmienne, które w oczach obywateli są najbardziej charakterystyczne dla kraju.

Wykorzystana w badaniu analiza korespondencji umożliwiła wyróżnienie zmiennych, które są dla mieszkańców wybranych 29 krajów najważniejsze i najczęściej wybierane.

Przeprowadzone analizy wskazały, że mimo przynależności większości z wybranych krajów do Unii Europejskiej, obywatele poszczególnych krajów różnią się znacznie nie tylko pod kątem oceniania swoich rządów, ale również samej Unii. Zauważają również rosące problemy gospodarcze. Mieszkańcy Grecji, Włoch, Portugalii i Hiszpanii w kolejnych analizowanych latach coraz gorzej oceniali swoją sytuację, jak również sytuację swojego państwa. Polacy należą do grupy Europejczyków coraz wyżej oceniających większość wyróżnionych zmiennych od 2004 do 2010 r., jednak należy pamiętać, że w dalszym ciągu nie są to wartości wskazujące na pełne zadowolenie z życia, finansów, rządu i Unii Europejskiej.

Literatura

Stanimir A., *Analiza korespondencji jako narzędzie do badania zjawisk ekonomicznych*, AE, Wrocław 2005.

Źródła internetowe

- [1] http://ec.europa.eu/public_opinion/.
- [2] <http://www.europarl.europa.eu/parliament>.

THE ANALYSIS OF EUROPEANS' OPINIONS ON THE SOCIO-ECONOMIC CHANGES IN THE EUROPEAN UNION

Summary: The aim of this article is to identify the use of correspondence analysis to describe the major characteristics of Europeans' attitude to the ongoing socio-economic changes. The study takes into account data from Standard Eurobarometer from the years 2004-2010. The data refer to the perceptions of personal circumstances and the situation of financial and labour market and government in the country, and also to the assessment of the European Union. The study uses opinions of respondents from 29 countries (27 European Union Member States and 2 candidate countries).

Keywords: socio-economic changes, Europeans' opinions, Eurobarometer, correspondence analysis.